DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI
9. Sınıf · Tarih · 7. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Tarihsel Bilginin Üretim Süreci: 5T Araştırma Yöntemi (Tarama-Tasnif-Tahlil-Tenkit-Terkip) ve Dijital Tarihçilik

Tarihsel bilginin üretim sürecindeki 5T aşamalarını (Tarama, Tasnif, Tahlil, Tenkit ve Terkip) sırasıyla açıklar ve uygular. · Kaynakların güvenirliğini test etmede kullanılan dış tenkit (belgenin orijinalliği) ile iç tenkit (yazarın tarafsızlığı) arasındaki farkı analiz eder. · Dijitalleşmenin tarih araştırmalarına etkisini ve dijital kaynakların eleştirel süzgeçten geçirilmesinin önemini değerlendirir.

HATIRLAYALIM

- 5T Yöntemi sırasıyla: 1) Tarama (kaynak arama), 2) Tasnif (sınıflandırma), 3) Tahlil (yeterlilik çözümlemesi), 4) Tenkit (eleştiri), 5) Terkip (sentez/yazım).
- Dış tenkit belgenin kâğıt, mürekkep, mühür ve orijinalliğini; iç tenkit ise yazarın tarafsızlığını ve bilgilerin başka kaynaklarla uyumunu denetler.

1 EŞLEŞTİRME

5T tarih araştırma yönteminin basamaklarını açıklamalarıyla eşleştiriniz.

1. Tarama	2. Tasnif	3. Tahlil	4-5. Tenkit/Terkip
Kaynakları toplama	Sınıflandırma yapma	Yeterlilik kontrolü	Eleştiri ve sentez

- ☐ 1. 1. Tarama (Kaynak Arama)
- ☐ 2. 2. Tasnif (Sınıflandırma)
- ☐ 3. 3. Tahlil (Çözümleme)

a) Toplanan kaynakların zamana, mekâna ve konuya göre ayrılması
b) Konuyla ilgili birinci ve ikinci elden tüm kaynakların aranıp toplanması
c) Kaynaklardaki verilerin araştırma için yeterli olup olmadığının kontrolü

2 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

5T yöntemi ve dijital tarihçilikle ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

Nesnellik	Anakronizm Yasağı	Dinamik Bilgi	Dijital Tenkit
Kanıta dayalı tarafsızlık	Dönemin şartlarıyla bakma	Yeni kanıtla güncelleme	Sahte veriyi ayıklama

	D	Y
Tarih araştırmasının ilk basamağı konuyla ilgili kaynakların toplandığı Tarama aşamasıdır.	☐	☐
Eldeki kaynakların araştırma için yeterli olup olmadığının incelendiği 3. aşamaya Terkip denir.	☐	☐
Geçmişteki bir olayı günümüzün değer yargılarıyla eleştirmeye anakronizm denir ve tarihçi bundan kaçınır.	☐	☐
İnternette paylaşılan her tarihsel bilgi doğru kabul edildiği için tenkit edilmesine gerek yoktur.	☐	☐

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki tenkit ayrımına göre Kadeş Savaşı'nda Firavun II. Ramses'in zafer iddiasını Hitit tabletleriyle karşılaştırıp

4. BASAMAK TENKİT: DIŞ TENKİT VE İÇ TENKİT AYRIMI

Dış Tenkit	İç Tenkit	Çapraz Kontrol
Kâğıt, mürekkep, orijinallik	Yazar tarafsız ve doğru mu?	Farklı kaynaklarla kıyas

Ⓐ Tarama
Ⓑ Tasnif
Ⓒ İç Tenkit (İç Eleştiri)
Ⓓ Dış Tenkit (Dış Eleştiri)

4 KISA CEVAP

12. yüzyılda yazıldığı iddia edilen bir parşömende 19. yüzyılda icat edilmiş sentetik mürekkep çıkması hangi tenkit türüyle saptanır?

SORU ÇÖZÜM ANAHTARI: DIŞ TENKİT Mİ, İÇ TENKİT Mİ?

Tenkit: "Bu belge sahte mi, hangi yüzyıla ait, mührü ve mürekkebi orijinal m

ç Tenkit: "Yazar olayı abartmış mı, ideolojisi ne, Hitit ve Mısır kaynakları uyuşuyor mu?"

5 TABLOYU TAMAMLA

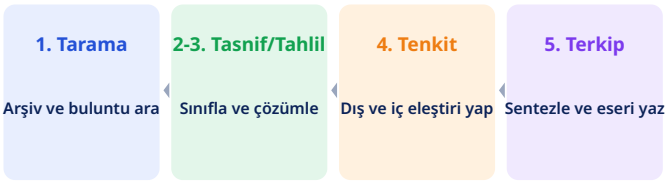
Tarihçinin araştırma sürecinde yaptığı işlemleri 5T yönteminin ilgili basamağı ve amacıyla tabloda tamamlayınız.

Tarihçinin Yaptığı İşlem	5T Basamağı	Temel Amacı
Arşivden ferman, gazete ve hatıratları toplamak	1. Tarama	
Kaynakları 'Orta Asya' ve 'Askerî' diye ayırmak		Verileri zamana, mekâna ve konuya göre düzenlemek
Kaynaklardaki bilgilerin yeterliliğini ölçmek	3. Tahlil	
Doğrulanmış bilgileri birleştirip kitabı yazmak		Neden-sonuç bütünlüğüyle bilimsel eser üretmek

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.

6 SIRALAMA

Görseldeki 5T metodolojisine göre bilimsel bir tarih araştırmasının yürütülme aşamalarını baştan sona sıraya diziniz.

- [ ] Tasnif ve Tahlil: Kaynakları zaman-mekân-konuya göre sınıflandırıp bilgi yeterliliğini çözümleme
- [ ] Terkip: Eleştiri süzgecinden geçen güvenilir kanıtları sentezleyerek tarih eserini kaleme alma
- [ ] Tarama: Araştırma konusuyla ilgili yazılı, sözlü ve arkeolojik tüm kaynakları toplama
- [ ] Tenkit: Belgelerin orijinalliğini (dış tenkit) ve içerik doğruluğunu/tarafsızlığını (iç tenkit) denetleme

7 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Tarih metodolojisi ve nesnellik ilkeleriyle ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

	D	Y
Toplanan kaynakların zamana, mekâna ve konuya göre sınıflandırılması Tasnif aşamasıdır.	☐	☐
Tarihsel bilgi mutlak ve değişmez (dogmatik) olduğu için yeni kazılarla asla değişmez.	☐	☐
Optik karakter tanıma (OCR) ve büyük veri analizi, binlerce arşiv belgesinin hızlı incelenmesini sağlar.	☐	☐
Tarihçinin nesnel (objektif) olabilmesi için karşıt tarafların kaynaklarını da incelemesi gerekir.	☐	☐

8 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarına karşılık gelen 5T basamaklarını yazarak anahtar kelimeyi bulunuz.

Kaynakların zamana, mekâna ve konuya göre sınıflandırılması (6 harf)	☐☐☐☐☐☐
Konuyla ilgili tüm kaynakların aranıp toplanması (6 harf)	☐☐☐☐☐☐
Doğrulanmış bilgilerin birleştirilerek eserin yazılması (6 harf)	☐☐☐☐☐☐
Kaynakların iç ve dış eleştiri süzgecinden geçirilmesi (6 harf)	☐☐☐☐☐☐
Kaynaklardaki bilgilerin yeterliliğinin çözümlenmesi (6 harf)	☐☐☐☐☐☐

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

_____

9 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Dijital tarihçilik araştırmaları hızlandırdığı hâlde neden dijital kaynaklarda tenkit (eleştiri) aşaması her zamankinden daha önemlidir?

10 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki Göbeklitepe örneğinde olduğu gibi yeni arkeolojik buluntuların eski tarihsel kabulleri değiştirmesi neyi kanıtlar?

(A) Yazılı kaynakların önemsiz olduğunu
(B) Tenkit aşamasına gerek kalmadığını
(C) Tarihsel bilginin yeni kanıtlarla güncellenebilen dinamik yapısını
(D) Tarihin yalnız tarih öncesini incelediğini

11 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları uygun kavramlarla tamamlayınız.

iç | dijitalleştirme | anakronizm | nesnellik

1. Yazarın olayları anlatırken ne ölçüde tarafsız davrandığını farklı kaynaklarla karşılaştırmaya _____ tenkit denir.
2. Fiziksel arşiv belgelerinin taranarak bilgisayar ve genel ağ ortamına aktarılmasına _____ denir.
3. Tarihçinin önyargılarını bırakarak belgelere dayalı tarafsız bilgi üretmesine _____ (objektiflik) denir.

12 EŞLEŞTİRME

Dijital tarihçilik ve metodoloji kavramlarını açıklamalarıyla eşleştiriniz.

- [ ] 1. Dış Tenkit
- [ ] 2. İç Tenkit
- [ ] 3. Sayısallaştırma (Dijitalleşme)

a) Fiziksel arşivlerin ve müzelerin sanal ortama aktarılarak erişime açılması
b) Eserin yazarını, yazılış tarihini, kâğıt-mürekkep yapısını ve orijinalliğini denetleme
c) Yazarın öznelliğini ve bilgilerin diğer kaynaklarla tutarlılığını çapraz kontrol etme

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.